

TEATRUL COMUNITAR INCLUZIV (ICT)

GHID

OUT OF THE
FRAM3

INTRODUCERE: CE ESTE TEATRUL COMUNITAR?

Teatrul comunitar nu reprezintă un gen autonom, ci mai degrabă un termen cuprinzător care include o varietate de experimente teatrale. Caracteristica sa definitorie constă în intenția deliberată de a implica participanții – adesea persoane aparținând unor grupuri marginalizate – și de a le oferi experiențe comunitare semnificative. Prin valorificarea creativității și încurajarea colaborării dintre membrii comunității și artiști profesioniști, teatrul comunitar oferă posibilitatea creației colective. Spre deosebire de spectatorul pasiv, acesta pune accent pe acțiune și

participare ca mijloace de expresie artistică și implicare socială. Ca practică, teatrul comunitar urmărește obiective sociale mai ample: contribuie la consolidarea comunităților, amplifică vocile marginalizate, facilitează dialogul social, sprijină rezolvarea conflictelor din interiorul comunităților și stimulează organizarea culturală și socială a vieții comunitare¹.

Principiul central al teatrului comunitar este acela că temele, poveștile, scenele și, în cele din urmă, spectacolul în sine sunt create de către participanți. Spre deosebire de alte inițiative în care coordonatorii proiectului impun din start o temă prestabilită, teatrul comunitar respinge în mod deliberat această direcție de sus în jos. Totuși, este important de recunoscut faptul că un proces excesiv de deschis poate, în mod neintenționat, să limiteze creativitatea. Prin urmare, este utilizată o gamă largă de metode de facilitare care sprijină participanții în formularea și articularea propriilor idei și povești.

În practica teatrală convențională, viziunea regizorului constituie forța organizatoare a întregii producții. Regizorul distribuie rolurile, ghidează interpretarea actorilor și colaborează cu alți profesioniști – precum scenografi, designeri de costume, compozitori sau tehnicieni de lumini – pentru a implementa conceptul general. Acest model ierarhic poziționează participanții în special ca executanți ai unor instrucțiuni definite din exterior, limitând astfel agenția lor creativă. Structura prezintă paralele evidente cu sistemele educaționale formale, în care cursanților li se cere adesea să se conformeze unor așteptări prestabilite.

Teatrul comunitar se îndepărtează în mod conștient de acest tipar. În astfel de procese, toți participanții sunt considerați parteneri creativi egali. Această orientare se bazează pe convingerea că ideile inovatoare pot proveni de la oricare dintre

membrii grupului și că asumarea autentică a unui proiect artistic se dezvoltă atunci când participanții joacă un rol activ în configurarea lui. Autenticitatea performativă apare adesea mai ușor din reacții spontane decât din respectarea strictă a instrucțiunilor prestabilite ale unui regizor, indiferent cât de rafinate sunt acestea din punct de vedere tehnic.

Dintr-o perspectivă de dezvoltare personală, limitările modelului teatral ierarhic devin și mai evidente. Teatrul comunitar urmărește să ofere participanților posibilitatea de a experimenta cum propriile lor povești și contribuții creative se pot împlini într-un întreg colectiv și plin de sens. Astfel de experiențe nu numai că validează vocile individuale, ci și cultivă un sentiment de agențialitate ce poate continua să se manifeste în alte forme de colaborare și participare civică. Dacă obiectivul spectacolului de teatru comunitar este reprezentarea autentică a valorilor și realităților trăite ale unei comunități, utilizarea pieselor pre-scrise trebuie evitată, deoarece acestea pot transforma participanții în simple purtătoare de cuvânt ale unui autor extern, împiedicând reflectarea reală a vocilor lor.

Capitolele următoare prezintă două metodologii de teatru comunitar dezvoltate și aplicate în cadrul programelor lui Independent Theater Hungary (Ungaria) și Rampa Prenestina (Italia). Acest volum apare în cadrul unui proiect Erasmus+ dedicat dezvoltării practicilor incluzive de teatru comunitar. În cadrul proiectului, companiile participante au creat spectacole prin metode de teatru comunitar, care au fost ulterior prezentate în cadrul celei de-a treia ediții a festivalului Out of the Frame, organizat de partenerul român, Asociația Teatrală Shoshin.

Scopul general al proiectului a fost acela de a extinde vizibilitatea și accesibilitatea formelor teatrale în rândul comunităților roma și non-roma, oferind în același timp tinerilor oportunități de dezvoltare personală într-un cadru colectiv și

¹ <https://szinhazineveles.hu/tudastar/ernyofogalmak-alkalmazott-szinhaz-reszveteli-szinhaz-kozossegi-szinhaz/>

comunitar. Un alt obiectiv a fost conectarea tinerilor talentați la inițiative de formare care să îi integreze într-o rețea artistică romă europeană, promovând astfel dialogul cultural continuu și colaborările artistice transfrontaliere.

În cadrul acestui proiect, companiile teatrale au lucrat cu tineri romi și neromi pe o perioadă extinsă de timp. Programul a oferit oportunități de dezvoltare personală prin training gratuit de teatru coordonat de profesioniști și facilitatori experimentați, alături de activități de construire a comunității. Participanții au fost implicați direct în crearea unui spectacol comunitar și ulterior au primit oportunități suplimentare de a lua parte la alte ateliere și inițiative creative.

METODOLOGIE DE LA INDEPENDENT THEATER HUNGARY

De 17 ani, teatrul nostru activează în domeniul artei și educației, cu un accent special pe înputernicirea tinerilor romi și neromi proveniți din medii defavorizate. Prin programele noastre de formare pe termen lung, bursierii nu doar că au participat la spectacole profesionale, ci au rămas activi pe termen lung în domeniile teatrului, culturii și educației. Printre cele mai importante producții ale noastre se numără Porrajder (2010), prima lucrare care abordează crimele împotriva romilor din 2009, și Capiile lui Peer Gynt, singura producție maghiară premiată cu o bursă Ibsen. Din 2017 organizăm Festivalul Internațional de Teatru Roma Heroes, din cadrul căruia a fost dezvoltată și o metodologie educațională. Atelierele noastre — coordonate atât de formatori romi, cât și neromi — au ajuns la mii de tineri. Deși atelierele erau de scurtă durată, mulți participanți au solicitat lucrul într-un format pe termen mai lung, ceea ce a condus la dezvoltarea programelor noastre de teatru comunitar.

În ultimii ani, am organizat numeroase programe pentru copii și tineri în sate în care nu avuseseră loc până atunci evenimente culturale. Nivelul de interes a depășit toate așteptările, iar aceste comunități au început să își dezvolte în mod conștient obiceiuri culturale. Mai multe spectacole au generat, de asemenea, discuții despre subiecte sensibile, împreună cu specialiști locali. În toate activitățile noastre, problemele sociale joacă un rol central, abordând provocări care ne afectează viața de zi cu zi. Experiența noastră arată că aceste comunități nu au nevoie doar de spectacole, ci și de oportunitatea de a-și împărtăși propriile povești și valori. Scopul nostru este să le sprijinim în acest sens: în crearea și prezentarea propriilor lor opere teatrale.

LANSAREA ACTIVITĂȚILOR

Formatorii implicați în programele de teatru comunitar (de obicei 2–4 persoane) formează întotdeauna o echipă diversă: romi și neromi, femei și bărbați, având competențe atât în teatrul profesionist, cât și în educația non-formală. Înainte de începerea procesului, echipa profesională planifică împreună structura atelierelor, stabilind programul și sarcinile astfel încât, în ultimele zile ale proiectului, să poată fi creat un spectacol complet. Deși planificarea prealabilă este esențială, flexibilitatea în timpul implementării este la fel de importantă. Evaluarea și adaptarea constantă sunt esențiale, având în vedere rezultatele, experiențele, dinamica individuală și de grup, punctele forte și dificultățile apărute. În majoritatea proiectelor, echipa profesională dedică cel puțin două ore zilnic pentru a analiza progresul și a îmbunătăți pașii următori.

Este recomandat ca participanții să aibă o minimă experiență teatrală anterioară, deoarece acest lucru le susține angajamentul față de un proces desfășurat pe parcursul mai multor luni. Nu toți tinerii sunt interesați de teatru, iar nu toți au motivația intrinsecă de a parcurge un drum atât de lung. În majoritatea cazurilor, munca de teatru comunitar este precedată de o viziune comună a unui spectacol sau de un atelier introductiv. Reușita acestor experiențe preliminare poate trezi dorința de a crea propriul spectacol comunitar, ajutând tinerii să descopere cât de motivant poate fi teatrul comunitar și procesul de creație colectivă.

OBIECTIVE ȘI SCOPURI

Obiectivele noastre sunt complexe și interconectate. Scopul nostru principal este de a împuternici și sprijini comunitățile defavorizate, în special copiii și tinerii. Prin teatrul comunitar, participanții își descoperă propriile forțe și eroi, trăiesc reușite care le lipseau anterior și își dezvoltă abilitățile de comunicare, cooperare, concentrare, creativitate și competențele artistice (vorbi, mișcare, îndemânare, muzică). Reușita colectivă crește încrederea în sine, iar feedback-ul întărește conștiința și gândirea reflexivă. Ne dorim ca tinerii să își lărgescă perspectiva asupra posibilităților și aspirațiilor lor de viitor. Nu ne așteptăm ca toți să urmeze o carieră teatrală, însă vrem să creadă că merită să își propună scopuri ambițioase.

Consolidarea comunității este la fel de importantă ca susținerea individului, deoarece motivația dispare rapid atunci când cineva se simte singur. Deoarece copiii și tinerii nu pot fi separați de familiile lor, urmărim și ca adulții din jurul lor să le recunoască valoarea, să fie mândri de ei și să dobândească instrumente utile pentru propria implicare. Un alt obiectiv important este ca poveștile și mesajele tinerilor defavorizați să ajungă la un public mai larg — alte orașe, comunități, factori de decizie și publicul majoritar — contribuind la recunoașterea valorii copiilor romi și defavorizați.

Este important pentru noi să oferim oportunități profesionale și formatorilor, pedagogilor și tinerilor artiști romi care lucrează alături de noi. Experimentarea de metode noi, reușitele, precum și găsirea motivației pot chiar inspira lansarea unor inițiative similare. Având în vedere că în Ungaria există numeroase comunități defavorizate — și, din fericire, numeroși profesioniști capabili să inițieze astfel de procese — considerăm proiectul

nostru un model ale cărui metode și rezultate pot fi împărtășite și aplicate și în alte contexte.

ABORDAREA PEDAGOGICĂ: CREAREA UNUI MEDIU SIGUR, CREATIV ȘI COLABORATIV

STABILIREA UNUI CADRU COMUN

Teatrul comunitar – la fel ca alte metode educaționale non-formale sau artistice – diferă semnificativ de educația formală, în care tinerii defavorizați se simt adesea inconfortabil. În acest proces, accentul se pune pe participanți, nu pe programă: nu există răspunsuri corecte sau greșite, fiecare opinie și idee este valoroasă, iar fiecare câștigă atât cât contribuie personal.

Este esențial să se clarifice încă de la început că lucrul se bazează pe respect reciproc, atenție, comunicare nonviolentă și prezență comună. Dacă accentul cade doar pe deschidere și libertate, cadrul pentru o cooperare productivă nu este garantat. În munca colaborativă, trebuie subliniat faptul că participanții sunt responsabili unii pentru alții, deoarece consecințele nerespectării regulilor afectează nu doar individul, ci întregul grup, punând în pericol atingerea obiectivului comun. Dacă tinerii din medii favorizate pot fi motivați frecvent de obiective individuale, grupurile defavorizate sunt adesea inspirate mai mult de reușita colectivă.

Punerea regulilor în scris asigură transparență și permite atât participanților, cât și formatorilor să revină oricând asupra lor. Dincolo de reguli, este esențial ca obiectivele și structura procesului să fie clar definite: conținutul sesiunilor, programul, pauzele și mesele. Detaliile organizatorice trebuie convenite dinainte, în consultare cu partenerul local, pentru a evita situațiile

neplăcute, cum ar fi imposibilitatea unui participant de a fi prezent la premieră.

EXPERIENȚE ÎMPĂRTĂȘITE ȘI JOCURI

Pe lângă stabilirea cadrului, este important ca cei mici să dobândească rapid experiențe pozitive. Chiar de la început, un joc introductiv – în care fiecare împărtășește câte ceva despre sine – poate încuraja participarea activă. În timpul sesiunilor, stăm în cerc, la același nivel, cu formatorii așezați printre participanți, nu separați, semnalând astfel parteneriatul.

Chiar dacă mulți se cunosc deja între ei, jocurile oferă oportunități de conectare mai profundă. Acestea pot fi verbale, bazate pe mișcare sau pe dezvoltarea de abilități. Adesea, jocurile pregătesc terenul pentru munca profesională: de exemplu, înaintea construirii personajelor, „jocul mersului ca personaj” – în care copiii întruchipează diferite roluri – poate fi extrem de eficient.

Pentru copiii mai mici și plini de energie, este deosebit de important ca activitățile să înceapă cu jocuri dinamice. Acestea trebuie să fie simple, să crească încrederea și să creeze o atmosferă relaxată. Chiar și în primele jocuri, pot apărea comportamente negative de grup (ex.: tachinări, luări în derâdere), care trebuie abordate imediat. Atâta timp cât nu există agresivitate, este suficient să se facă trimitere la regulile jocului, nu la întregul cadru.

Pe măsură ce procesul avansează, pot fi introduse jocuri mai complexe: competitive sau cooperative, care dezvoltă concentrarea, atenția, lucrul în echipă sau creativitatea. Jocurile preferate pot fi repetate ca recompensă sau pentru eliberarea tensiunilor, iar revenirea asupra unor exerciții subliniază

progresul vizibil. De exemplu, „jocul de numărat cu ochii închiși” (grupul numără împreună, dar dacă două persoane vorbesc simultan, se reia de la început) este excelent pentru antrenarea atenției și sincronizării – competențe necesare și pe scenă.

În prima fază a procesului predomină exercițiile ludice. În a doua fază, când repetițiile devin centrale, jocurile servesc mai ales pentru relaxare, recompensare și motivare.

Jocurile dezvoltă o gamă largă de competențe (concentrare, imaginație, empatie, cooperare, memorie) și implică diverse tipuri de inteligențe (verbală, motrică, muzicală). Deși schimbarea radicală nu poate fi obținută în doar câteva zile, progresul devine vizibil – de exemplu, în capacitatea de concentrare. În mai multe locații, până la final, copiii au putut lucra cu atenție chiar și două ore – inclusiv cei mai mici. Continuitatea este cheia: programul consecvent și experiențial i-a făcut pe copii să se angajeze în atingerea obiectivului comun. Deoarece fiecare copil are puncte forte diferite, exercițiile variate asigură ca fiecare să își găsească locul și să trăiască succesul personal. În același timp, jocurile ajută formatorii să identifice punctele forte individuale și de grup pe care să le dezvolte ulterior.

În timpul jocurilor, merită observate și elemente care pot fi ulterior integrate în spectacol. De exemplu, într-un „joc de statui”, un copil a creat atât de des o casă, încât aceasta a devenit parte a spectacolului. Altădată, un băiat a făcut spontan o rostogolire, inspirând grupul să includă elemente acrobatice în reprezentație.

TRĂIREA SUCCESULUI ÎMPREUNĂ

Ne dorim ca fiecare participant să se implice și să ia parte la jocuri, povești și construirea scenelor, însă nu este obligatoriu ca toți să apară în spectacolul final. Unii pot contribui în roluri de grup, în

cor sau fără replici. Este important să recunoaștem că nu toată lumea se simte confortabil pe scenă.

În teatrul comunitar, cei care lucrează în culise sunt la fel de importanți ca cei din luminile rampei. Participanții care realizează costume, recuzită sau oferă alte tipuri de sprijin au un rol crucial în reușită. Mulți excelează în aceste activități, valorificându-și punctele forte – cum ar fi desenul, îndemânarea manuală sau simțul estetic pentru haine și accesorii. În procesele creative comunitare, este esențial ca echipa de suport să fie tratată ca parte integrantă a echipei de creație. Aceștia trebuie implicați în discuții, jocuri, evaluări, închiderea procesului și celebrarea reușitei. În majoritatea cazurilor, acești participanți lucrează intens cu formatorii în ultimele zile, după stabilirea structurii și a nevoilor scenelor. La fel de important este ca sprijinul din culise să nu fie redus la simple sarcini de execuție, ci să primească spațiu pentru dezvoltarea propriilor idei creative: pot realiza afișe, proiecții, pot selecta muzica, machiajul sau coafurile.

Pot apărea conflicte între cei de pe scenă și cei din spatele scenei (de exemplu, când un actor își dorește alt costum sau respinge o coafură propusă). Astfel de situații trebuie gestionate cu sensibilitate, asigurând o distribuție a sarcinilor și oportunităților de creație care să pună în valoare punctele forte ale tuturor și să reducă tensiunile. Această abordare sprijină un mediu colaborativ și pozitiv pentru toți participanții.

PROCESELE ȘI DINAMICA PROIECTELOR DE TEATRU COMUNITAR

Oboseala și tensiunea sunt părți firești ale procesului creativ. Mulți participanți nu au fost niciodată implicați în activități atât de intense și de concentrate. În programele after-school, tinerii sunt obișnuiți cu activități scurte, individuale sau în grupuri mici, unde este acceptabil să faci un pas înapoi sau să iei o pauză. În schimb, teatrul comunitar pune pe primul plan obiectivele comune: participanții trebuie să lucreze împreună, intens, pe perioade mai lungi, iar provocările individuale nu pot primi aceeași atenție ca în dezvoltarea personalizată. Chiar și așa, este esențial ca formatorii să recompenseze grupul cu jocuri sau activități ludice — mai ales atunci când atenția scade sau intervine oboseala.

Formarea grupului în sine poate genera tensiuni, uneori influențate de factori externi. Totuși, munca colectivă transformă adesea dinamica grupului. Un participant considerat anterior „lider” poate depune un efort redus, în timp ce cineva mai puțin vizibil la început poate deveni esențial. Astfel de schimbări influențează relațiile și funcționarea generală a grupului, în special în comunitățile în care participanții se cunoșteau deja.

Este important să ținem cont că munca noastră este orientată atât către performanță, cât și către proces. Copiii vin adesea cu experiențe care întăresc mentalitatea „nu pot, nu vreau”, ceea ce poate duce la abandonarea activităților. Noi trebuie să credem că grupul va reuși, că participanții sunt capabili și valoroși și că, sprijiniți adecvat, pot transforma emoțiile negative în energie orientată spre obiectivul comun. Având această credință, formatorii pot stabili limite clare fără a deveni stricți sau duri, în timp ce participanții se simt încurajați și susținuți să atingă ceea ce odinioară părea imposibil.

Tinerii din medii defavorizate întâlnesc rareori situații stimulante, oportunități creative de comunitate sau educatori care cred cu adevărat în potențialul lor, oferind în același timp structură. Sistemul școlar strict și orientat spre performanță poate fi echilibrat printr-o abordare educațională axată pe dezvoltare, care răspunde nevoilor copiilor, tratează cu sensibilitate emoțiile și consolidează relațiile și empatia. În același timp, tinerii au nevoie de provocări, așteptări clare, sarcini care ies din zona de confort, feedback constructiv și oportunități de competiție și responsabilitate. Aceste elemente sunt esențiale pentru ca ei să devină adulți activi, responsabili și orientați spre obiective.

Reușitele și succesele trebuie consolidate în mai multe moduri, uneori chiar de mai multe ori pe zi, în funcție de nevoile individuale. Pentru copiii care se subestimează, chiar și pașii mici înainte trebuie lăudați, apreciați și celebrați. În cazul adolescenților mai experimentați, realizările mai complexe merită recunoaștere. Pe lângă întărirea pozitivă, identificarea domeniilor ce necesită îmbunătățire este la fel de importantă pentru toate grupurile-țintă.

METODA NOASTRĂ: CREAREA POVEȘTILOR ȘI A PERSONAJELOR

POVEȘTI

Bazându-ne pe metodologia atelierelor Roma Heroes, de obicei începem procesul discutând cu participanții despre ce înseamnă, în opinia lor, să fii erou. Eroii iau decizii active când se confruntă cu dificultăți, acționează și au un impact — acest lucru este valabil pentru orice erou. Apoi, participanții împărtășesc — în perechi sau grupuri mici — poveștile eroilor lor și își amintesc momente în care chiar ei au fost eroi pentru altcineva.

Înainte de această discuție, și formatorii împărtășesc povești personale, încurajând deschiderea participanților. Este important ca aceste povești să fie sincere și împărtășite la o profunzime care poate fi așteptată și de la tineri. De exemplu, dacă povestim ceva prea superficial, și participanții vor răspunde cu experiențe superficiale. Totodată, este necesar să fim atenți ca poveștile să nu fie prea îndepărtate de universul copiilor și să nu declanșeze traume pe care nu le putem gestiona în proces.

După aceasta, participanții povestesc în fața grupului experiența celui alt, mereu la persoana întâi — acesta fiind începutul lucrului asupra personajelor. Împărtășirea poveștilor, ascultarea lor repovestită și primirea de feedback pot avea un impact puternic asupra participanților. Împreună, selectăm poveștile care s-au dovedit relevante și interesante și identificăm temele emergente. Dacă există prea multe povești sau subiecte, merită să votăm pentru a afla care prezintă interes pentru cei mai mulți.

După alegerea poveștilor, grupurile mici încep să creeze scene

inspirate din acestea. Nu este necesar să urmeze literal firul povestirii; grupul decide cum dorește să o prelucrez. Uneori, participanții sunt invitați să combine mai multe povești într-o singură scenă. Este important ca tinerii să aibă posibilitatea de a se exprima verbal și de a se implica activ în narare. Crearea scenelor în grupuri mici este de obicei pregătită prin exerciții teatrale simple, precum jocuri-tablou sau improvizații scurte, fără cuvinte. Poveștile participanților sunt de obicei foarte diverse, explorând diverse situații și probleme. Pe parcurs, unele povești își pot pierde relevanța, în timp ce altele pot fi conectate. Formatorii facilitează acest proces de legare, pentru a crea o narațiune coerentă din situațiile și scenele aduse de participanți.

De exemplu, într-un proiect, în căutarea unei teme comune, au ieșit în evidență credința și tradițiile. Ideea a venit chiar de la tineri, iar pentru aprofundarea subiectului am organizat un atelier de scriere rap. Pentru a ghida procesul, am propus o serie de întrebări de reflecție la care participanții au răspuns în textele lor: Ce înseamnă credința pentru tine? Ce legătură ai cu ea? Cum apare în viața ta de zi cu zi? Mai târziu, în timpul unei tabere intensive de cinci zile în mediul rural, am colectat informații specifice despre tradiții, cu accent pe tradițiile rome-maghiare. În baza cunoștințelor proprii, participanții și-au sunat rudele pentru a afla ce tradiții cunosc sau practică. Au făcut și cercetări online. Rezultatele — cunoștințele noastre colective — au fost împărtășite, iar echipele au selectat anumite tradiții pentru a le dezvolta sub formă de scene. În zilele următoare, scenele au fost continuu rafinate, aprofundate, repetate și ordonate într-o succesiune coerentă, creând o poveste completă.

TEATRU FĂRĂ TEXT PRE-SCRIS

În teatrul comunitar nu există un scenariu preexistent. Spectacolul se naște din scene și improvizații create de participanți. Ei știu încotro trebuie să ducă scena, ce intenții are personajul și principalele sale mișcări, dar nu este nevoie să memoreze replici fixe. Putem folosi întrebări-ghid pentru a structura schițele scenice. Acestea trebuie să rămână doar un cadru orientativ — un punct de plecare care îi ajută pe tineri să se orienteze în fluxul poveștii. Întrebările pot include: Unde începe scena? Cine sunt personajele? Care este situația de bază? Ce este pus în joc? Spre ce evoluează? Spectacolul poate devia de la textul scris atunci când este pe scenă — prioritatea este păstrarea arcului narativ și a coerenței poveștii.

SCENE AUTENTICE

În etapa de repetiție și rafinare a scenelor, mai multe aspecte sunt importante, însă aici evidențiem două direcții esențiale. În primul rând, în dezvoltarea poveștilor și a personajelor, trebuie acordată o atenție specială evitării reprezentărilor excesiv stereotipizate sau negative. Acest lucru este la fel de important și în dezvoltarea scenelor. Prin întrebări ghidate, îi încurajăm pe participanți să depășească soluțiile unilaterale. Atunci când regândim personajele, subliniem trăsături pozitive care pot modifica relațiile și pot face personajele mai autentice pentru public.

Acest tip de autorefecție este deosebit de important pentru tinerii defavorizați, care adesea povestesc dintr-o lume marcată de prejudecăți și stereotipuri. Mulți copii — inclusiv tineri romi — tind să interiorizeze stigmatizarea. De exemplu, în fața unei camere de filmat, unii adoptă instinctiv o poziție de luptător.

Conștientizarea unor astfel de tipare și abordarea lor sensibilă sunt esențiale pentru a transforma atât imaginea de sine a tinerilor, cât și modul în care sunt percepuți de ceilalți. Din acest motiv, o scenă inițială sau superficială nu este niciodată suficientă. Pentru a evita consolidarea stereotipurilor, facilitatorii nu trebuie să le elimine pur și simplu, ci să-i ghideze pe participanți să le recunoască și să le pună sub semnul întrebării în mod autonom. De multe ori, participanții au o înțelegere mai nuanțată a realității comunității lor decât creatorii externi, iar prin reprezentarea adevărului personajelor lor pot crea o valoare artistică autentică.

În teatrul comunitar, scopul nu este perfecțiunea vorbirii sau a mișcării, astfel memorarea textelor și tehnicile formale trec în plan secund. Totuși, este important ca replicile rostite să fie clare pentru public. Pentru aceasta, integrăm exerciții de respirație, activități de dezvoltare vocală și jocuri de articulație. În ceea ce privește mișcarea, sarcinile trebuie adaptate la abilitățile și potențialul de dezvoltare al grupului. De exemplu, deși în general se recomandă ca interpreții să nu stea cu spatele la public, anumite excepții pot spori autenticitatea. Dacă un copil timid joacă un personaj retras, poate fi mai eficient să vorbească cu privirea în jos decât să forțăm contactul vizual direct. Această abordare pune pe primul loc autenticitatea și confortul participanților. În cele din urmă, accentul se pune pe construirea unei conexiuni reale între personaj și interpret, permițând tinerilor să se bucure de proces fără a fi constrânși de reguli rigide.

Rampa Prenestina
Associazione di Promozione Sociale

O METODOLOGIE DEZVOLTATĂ DE RAMPA PRENESTINA

„Aici, nimeni nu îl învață pe altul și nimeni nu se educă singur.
Oamenii se educă reciproc, mediați de lume...”
Paulo Freire, *Pedagogia oprimaților*, 2005,
continuum, New York, Londra, p80.

Metodologia dezvoltată de compania Rampa Prenestina este un compendiu de exerciții și jocuri combinate cu reflecții tematice, brainstorming și cercetare, care le oferă participanților instrumentele necesare pentru construirea creativă a unei narațiuni personale și colective, prin dobândirea unor noi și multiple forme de limbaj, expresie fizică și verbală.

Tinerii romi (precum și colegii lor proveniți din alte contexte, dar aflați în situații sociale similare) se confruntă adesea cu sărăcie educațională, marginalizare și izolare culturală și socială. Prin urmare, în cadrul formării am acordat spațiu unor momente de cunoaștere și reflecție prin vizionarea de filme tematice, documentare, spectacole de teatru, lecturi colective, studiu și aprofundarea unor concepte din pedagogia informală, precum și prin participarea la evenimente sociale și civice diverse care le-au lărgit perspectiva asupra lumii.

În faza inițială a activității noastre, este esențial să creăm o atmosferă confortabilă și protejată în care participanții să se simtă în largul lor și să se poată exprima liber, conform naturii lor, în absența judecății, într-o relație de egalitate care primește diversitatea și creează dinamici de învățare reciprocă și colaborativă, ce extrag și în același timp oferă forță grupului.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚILOR

Activitățile noastre în aer liber au fost precedate de prezentarea în aer liber a spectacolului *Aspettando Bo* în versiunea sa originală „de stradă”, adaptabilă oricărui context și deschisă componentei improvizatorice, care permite o interacțiune mai mare cu publicul. Spectacolul spune povestea a doi tineri romi și a luptei lor pentru o viață mai bună, eforturi care se dovedesc zadarnice din cauza incoerențelor birocratice și legislative ale societății moderne. Textul este autobiografic și foarte apropiat de realitatea tinerilor romi din tabere și, în general, de cea a tinerilor din cartierele marginalizate. Spectacolul a fost urmat de o dezbatere cu publicul.

Spectacolul a avut un efect extraordinar în așezările de romi, locuri marcate de izolare, monotonie și abandon. Experiența noastră anterioară a arătat recunoștința și respectul pe care aceste comunități, de obicei închise în ele însele, le exprimă față de cei care, rupând stereotipurile, intră în așezări pentru a aduce frumusețe și empatie, dar și farmecul și forța teatrului ca formă de povestire.

Ne-am întors în comunități pentru a începe activitățile în aer liber. Primele întâlniri au fost caracterizate de jocuri colective însoțite de muzică pentru a facilita cunoașterea reciprocă, urmate în scurt timp de activități ludice de educație teatrală și momente de reflecție asupra istoriei și actualității legate de comunitate. Odată ce grupul de participanți s-a consolidat, activitățile s-au mutat în spații mai protejate și mai funcționale pentru formare și pentru crearea de noi spectacole.

ABORDARE PEDAGOGICĂ: ÎNVĂȚARE PRIN JOC

Abordarea pedagogică de bază a Rampa Prenestina este învățarea prin joc: preferăm jocul ca fundament al structurii pedagogice, atât în formarea teatrală, cât și în activitățile educative. În actul jocului, individul revine la starea originară de inocență și spontaneitate. Concentrarea asupra respectării regulilor și tensiunea către atingerea scopului jocului îi conduc pe participanți către o stare de pregătire și entuziasm sincer, ridicând nivelul de energie. Jocul induce adesea fericire, voie bună și râs, stimulând individul să se deschidă și să uite de structurile mentale, rigiditate și atitudinile defensive. Jocul de grup dezvoltă spiritul de echipă, creează legături, complicitate și prietenii.

Jocurile sunt, în general, de origine populară, frecvente în rândul diferitelor persoane și culturi. În prima perioadă a unui proiect, ele sunt prezentate în forma lor tradițională și servesc pentru a sparge gheața, a ajuta participanții să își memoreze numele, a întrerupe ritmul într-un mod distractiv, a ridica energia grupului, a crea complicitate și legături, a stimula noi moduri de interacțiune între participanți și a întări jocul de echipă. Ulterior, diferitele jocuri sunt modificate și combinate pentru a crea jocuri teatrale bazate pe teme propuse de traineri sau pe narațiuni sugerate de participanți. Printr-un proces gradual, jocurile și temele se îmbină în mici improvizații care, în timp, pot evolua în dramaturgii și texte teatrale complete.

METODĂ: UTILIZAREA CĂRȚILOR DE JOC

Metoda propusă se bazează pe folosirea cărților Dixit ca sursă de inspirație pentru dezvoltarea ideilor, crearea de conținut și construirea de materiale literare și poetice pentru improvizația teatrală. Cărțile Dixit conțin imagini extrem de sugestive și poetice. Au fost create mai multe ediții, iar recomandarea este să se amestece cât mai multe dintre ele. Pot fi folosite și alte tipuri de jocuri de cărți, menținând astfel caracterul aleatoriu și întâmplător al distribuirii cărților pentru antrenarea abilităților creative.

Folosirea cărților are un caracter ludic și creativ, dar reprezintă, de asemenea, un mijloc de cunoaștere de sine și a celorlalți. Arhetipurile reprezentate și dezvăluite prin imagini ajută participanții să își exprime universul interior, gândurile, realitatea, visele, fanteziile, aspirațiile, bucuriile și temerile. Interpretarea individuală a imaginilor de pe cărți este împărtășită în grup și discutată colectiv, evidențiind multiple posibilități de interpretare care deschid noi moduri de gândire și concepție asupra vieții.

OBIECTIVE DE ÎNVĂȚARE

Metoda de improvizație cu cărțile Dixit are mai multe obiective. În primul rând, consolidează coeziunea grupului prin împărtășire și sens colectiv. Cărțile pot fi folosite pentru a facilita și promova înțelegerea reciprocă între participanți, investigând și schimbând semnificația personală pe care o atribuim imaginilor extrase din pachetul de cărți. Această etapă este foarte eficientă pentru

întărirea grupului și pentru formarea relațiilor, afinității și prieteniei între participanți. În al doilea rând, metoda stimulează gândirea divergentă și imaginația poetică. În al treilea rând, favorizează conștientizarea de sine prin proiectarea pe imagini arhetipale.

Nu în ultimul rând, pe partea creativă, cărțile Dixit pot fi folosite pentru generarea de materiale brute (povești, personaje) pentru improvizația teatrală. Participanții creează personaje inspirate din imaginile de pe cărți. Într-un proces gradual, aceste personaje pot fi implicate în improvizații în perechi și ulterior în grupuri, facilitând dezvoltarea poveștilor și a dramaturgiilor simple. Este important să li se ofere participanților libertatea maximă în interpretarea cărților și în dezvoltarea personajelor și a poveștilor, fără a impune viziunea personală a trainerilor, limitând intervenția acestora la ghidare delicată și la dezvoltarea ulterioară a improvizațiilor alese.

FUNDAMENTE TEORETICE

Similar principiilor terapiei narative, imaginile evocatoare de pe cărțile Dixit oferă un mijloc de acces la materialul inconștient – vise, temeri, aspirații – invitând participanții să proiecteze stările lor interioare asupra stimulilor vizuali ambigui. În conformitate cu psihologia jungiană, astfel de imagini pot fi înțelese ca simboluri arhetipale care traversează granițe temporale și culturale. Ele acționează ca mediatori între materialul inconștient și conștient, ajutând participanții să aducă la suprafață semnificații implicite.

Caracterul ludic și intuitiv al lucrului cu imagini le face deosebit de eficiente în contexte de teatru comunitar, unde participanții explorează povești și experiențe în mod colectiv. Prin interacțiunea cu cărțile, indivizii nu doar reflectă asupra

temelor personale, ci și le conectează la narațiuni culturale mai largi, rezonând cu conceptul jungian al inconștientului colectiv. Astfel, cărțile funcționează ca instrumente care fac legătura între exprimarea personală și crearea de sens comun, îmbogățind procesul creativ individual și colectiv.

SCHIȚA SESIUNII

Sesiunea necesită un pachet de cărți Dixit (sau printuri de înaltă rezoluție), împreună cu o masă sau un spațiu pe podea pentru a afișa cărțile, precum și post-it-uri și pixuri. Opțional, se poate folosi o cameră foto sau un proiector pentru a partaja imaginile cărților cu grupul. Atelierul este structurat în șapte faze concepute pentru a ghida participanții de la reflecția individuală la creativitatea colectivă.

1. Încălzire (10 minute): Facilitatorul explică regulile, conduce un scurt joc de cunoaștere și introduce cărțile Dixit.
2. Selecție individuală (15 minute): Fiecare participant alege una sau două cărți ca răspuns la o întrebare sau invitație simplă, de exemplu: „alege o carte care...”. Exemple de astfel de invitații: „Selectează o carte care reprezintă ziua ta/frica ta cea mai mare!”, „Alege o imagine care arată cum îți imaginezi viitorul!”, „Alege o carte care ar putea fi scena de început a unei piese despre transformare!” sau „Selectează o carte care pentru tine reprezintă fericirea/familia/tristețea!”.
3. Reflecție personală (15 minute): Pe post-it-uri, participanții notează motivul alegerii cărții și imaginea sau povestea interioară pe care aceasta o evocă.
4. Împărtășire în grupuri mici (20 minute): În grupuri de câte trei, fiecare participant își prezintă cartea și reflecția. Ceilalți pun întrebări deschise pentru a aprofunda explorarea.
5. Construcția narațiunii colective (20 minute): Fiecare grup mic combină cărțile alese într-o schiță de poveste sau text poetic.
6. Improvizație teatrală (20 minute): Grupurile interpretează scurte scene improvizate bazate pe narațiunea creată împreună.
7. Debriefing și integrare (10 minute): Întregul grup se reunește pentru a reflecta asupra schimbărilor emoționale și a descoperirilor creative experimentate în timpul sesiunii.

Metoda are multiple variații și poate fi adaptată în contexte diferite. De exemplu, în faza de debriefing și integrare, participanții pot selecta cărți pentru a reprezenta „ce a mers bine” și „ce nu a mers bine”. O altă variație este formatul trecut–prezent–viitor, în care fiecare participant trage trei cărți cu fața în jos, le atribuie unor faze temporale (o carte reprezintă trecutul, una prezentul și una viitorul), apoi dezvăluie cărțile și povestește secvența

acestora. Pentru atelierele la distanță, imaginile cărților pot fi partajate prin screen-sharing, iar reflecțiile și construcția poveștilor pot fi realizate pe un whiteboard digital.

REZULTATE AȘTEPTATE

Metoda este concepută pentru a genera materiale narrative bogate, care ulterior pot servi ca puncte de pornire pentru scene, monologuri sau texte poetice. Dincolo de producția creativă, utilizarea metaforelor și a proiecției sprijină creșterea conștientizării de sine la nivel personal, permițând indivizilor

să exploreze aspecte ale propriei identități într-un mod sigur și imaginativ. La nivel de grup, procesul întărește legăturile echipei prin împărtășirea ludică și non-judicativă, promovând un climat de încredere și colaborare. Participanții sunt așteptați să experimenteze o empatie crescută, pe măsură ce martorizează și interacționează cu diversele lumi interioare ale celorlalți.

Pentru a evalua aceste rezultate, poate fi aplicată o combinație de metode de evaluare reflexivă și creativă. Jurnalele reflexive pot surprinde schimbările în percepția de sine, invitând participanții să își noteze gândurile înainte și după sesiune. Artefactele creative — precum schițe de povești, texte poetice sau scenarii improvizate — pot fi colectate ca dovezi ale generării de idei divergente și creativității colective. Feedback-ul colegial oferă un strat suplimentar de insight: participanții pot folosi o scală simplă de evaluare pentru a aprecia sentimentul de siguranță, energia creativă și gradul de înțelegere dobândit în cadrul atelierului.

LISTA JOCURILOR MODULARE

Următoarea listă este un compendiu al jocurilor pe care le folosim în forma lor tradițională sau în versiuni adaptate ca exerciții pregătitoare pentru practica teatrului. Lista poate fi actualizată constant, deoarece jocurile au posibilități și variații infinite.

FLOAREA

În cerc, cu pumnii strânși uniți și orientați în sus, deschideți mâinile unul câte unul până completați cercul, apoi lăsați degetele să vibreze precum petalele unei flori abia înflorite. Un joc simbolic pentru deschiderea atelierului, creând o atmosferă unitară în grup.

JOC DE PREZENTARE

În cerc, pe rând, participanții intră în centrul cercului și spun numele lor. În runda a doua, se adaugă un gest la alegere, reprezentând identitatea lor. În runda a treia, se adaugă o plecăciune de salut la primele două acțiuni, urmată de aplauze colective din cerc. Un joc de cunoaștere interpersonală și spargere a gheții.

JOC DE PREZENTARE (VERSIUNE DIFERITĂ)

În cerc, pe rând, participanții spun numele lor, adăugând un gest și o frază care le reprezintă personalitatea și rimează cu numele.

Urmând ordinea cercului, ceilalți participanți, înainte de a spune numele lor, trebuie să repete numele, frazele și gesturile celor care i-au precedat. Un joc de cunoaștere interpersonală și spargere a gheții, util pentru memorarea numelor tuturo.

OCUPAȚI SPAȚIUL

Întregul grup se plimbă răspândit prin spațiu. Moderatorul dă ordine pentru a schimba viteza mersului și a opri brusc. Variante posibile: priviți în ochii participanților pe care îi întâlniți. La oprire, îmbrățișați sau priviți în ochii participantului cel mai apropiat. Un joc de spargere a gheții, conștientizarea corpului în spațiu, a împărțirii spațiului cu ceilalți și a diferitelor grade de apropiere față de ceilalți (spațiu public, spațiu intim).

ACEASTA ESTE O PISICĂ

În cerc, liderul oferă un obiect persoanelor din stânga și dreapta sa, începând un scurt dialog: „Ia, asta e pentru tine!” / „Ce este?” / „E o pisică!” / „Ce?” / „E o pisică!” / „Ah!” Obiectele sunt trecute în ambele direcții, creând situații amuzante. Liderul poate adăuga alte obiecte după dorință, dincolo de primele două, dându-le nume după alegerea sa. Un joc energizant și de spargere a gheții.

BALTHAZAR SPUNE

Grupul se plimbă într-un cerc, în timp ce liderul din centru dă comenzi (mers rapid sau lent, oprire, scarpinat în cap etc.). Doar comenzile precedate de cuvintele-cheie „Balthazar spune” trebuie executate; liderul încearcă să inducă în eroare grupul omițând

ocazional cuvintele-cheie. Cine greșește, iese din joc. Un joc de concentrare.

JOC DE MIMĂ

În cerc, liderul creează tăcut un obiect cu gesturi pe care îl oferă vecinului. Vecinul îl primește și, prin gesturi, îl transformă într-un alt obiect, oferindu-l următorului vecin și așa mai departe. Un joc de expresie corporală și creativitate. Moderatorul poate preceda cu exerciții motorii de pantomimă.

UCIGAȘUL

Participanții stau cu fața la perete, iar moderatorul alege un membru care va fi ucigașul. Arma sa este clipitul, iar sarcina este să omoare cât mai mulți oameni fără a fi descoperit. Victimele nu au voie să reacționeze sau să raporteze, ci doar să cadă la pământ prefăcându-se moarte. Cine descoperă ucigașul nu îl poate raporta public, ci doar șoptește moderatorului. Dacă ghicesc corect, jocul se termină; dacă nu, raportorul părăsește jocul. Un joc de concentrare, observație și complicitate.

POLIȚIȘTI ȘI HOȚI

Două grupuri de scaune sunt așezate unul în fața celuilalt, la 2-3 metri distanță. Hoții stau jos, gardienii în picioare în spatele scaunelor. Unul dintre scaune este gol: există un gardian în spatele scaunului, dar nu un hoț. Gardianul scaunului gol folosește privirea și, cu un clipit, invită un hoț din rândul opus să fugă și să vină la scaunul său. De îndată ce hoțul observă clipitul, încearcă să fugă,

dar gardianul din spatele său îl poate opri cu o atingere. Un joc dinamic, energizant, de complicitate și control al energiei fizice.

BĂRCI

Grupul se plimbă răsfirat, ocupând tot spațiul, ca și cum ar înota în mare. Liderul strigă bărci de 3, 4 sau 5 persoane. Participanții trebuie să se grupeze rapid în grupurile indicate. Un joc energizant de complicitate, util pentru împărțirea aleatorie a participanților în grupuri de lucru cu numărul dorit.

STATUILE

Împărțiți în două echipe, actori și public, primul participant intră în centrul scenei și adoptă o poziție sculpturală. Pe rând, ceilalți participanți intră și ei, adoptând o poziție păstrând un punct de contact fizic cu celelalte statui. Echipa creează o statuie colectivă, abstractă sau reprezentativă. Un joc creativ de expresie corporală.

FOTOGRAFIE DE FAMILIE

Împărțiți în echipe, participanții pozează pentru a reprezenta o fotografie de familie. Un joc creativ de expresie corporală și actorie.

YATZI

Împărțiți în echipe, o echipă acționează, iar cealaltă este publicul. Spațiul este imaginar împărțit într-un tablă de șah de dimensiuni

potrivite pentru numărul participanților. Pe rând, membrii echipei intră pe tabla de șah, deplasându-se exclusiv înainte, înapoi și lateral. Treptat, se adaugă un gest repetitiv la mișcare, apoi și un sunet sau un cuvânt. Când toți membrii au intrat și sunt în acțiune, se observă evenimentele și interacțiunile întâmplătoare, adesea semnificative, care apar pe tabla de șah. La semnalul final al moderatorului, echipa publicului aplaudă. Un joc creativ de improvizație teatrală.

GHIDUL

Împărțiți în perechi, un participant, ținând de mână (sau ghidând în alt mod) pe celălalt cu ochii acoperiți sau închiși, îl conduce printr-un traseu senzorial. Traseul poate fi aleatoriu, abstract sau planificat pentru a crea o dramaturgie semnificativă. Un joc de creativitate, sensibilitate și grijă pentru ceilalți.

1-2-3 STEA

Un joc popular cu variații. Un participant, care acționează ca lider, cu fața la perete, numără și se întoarce pentru a prinde participanții care se mișcă. Ceilalți, într-un rând orizontal la celălalt capăt al sălii, pot avansa până când liderul se uită la ei. Când liderul se întoarce brusc, toți trebuie să înghețe. Cine este prins în mișcare, iese din joc. Primul care atinge umărul liderului câștigă. Variații semnificative sunt adăugate treptat: ex. când îngheață, participanții trebuie să ia o poziție specifică (monstru, grimasa, atitudine etc.); în perechi, când îngheață, trebuie să ia o poziție semnificativă (îmbrățișare, luptă, postură statuă etc.). Un joc energizant de creativitate și complicitate.

CORIDOR SENZORIAL

Grupul se împarte în două echipe, aliniate față în față pentru a forma un coridor. Un participant cu ochii închiși merge încet pe coridorul uman. Grupul, folosind contact fizic (masaj, mângâiere, ciupituri etc.) și/sau sunet (vânt, ploaie, pădure, animale etc.), creează o experiență senzorială sau un peisaj sonor. Un joc de creativitate, sensibilitate și grijă pentru ceilalți.

ZOMBIE

Scaunele sunt distribuite în spațiu, câte unul pentru fiecare participant plus un scaun gol. Un participant este numit Zombie; începe să meargă de la cel mai îndepărtat punct al spațiului imitând lentoarea și atitudinea unui zombie. Participanții, mișcându-se rapid de la un scaun la altul, trebuie să împiedice zombie-ul să se așeze pe scaunul gol. Toți pot să se miște, cu excepția participanților cei mai apropiați de scaunul gol. Un joc energizant, de spargere a gheții, cu elemente de actorie.

LIDERUL TĂCUT

În cerc sau, mai dificil, răsfirat prin spațiu. Un participant părăsește camera. Ceilalți aleg pe cineva care va conduce tăcut acțiunile și mișcările ce vor fi imitate de restul grupului. Participantul aflat afară se întoarce și trebuie să ghicească cine este liderul. Un joc de echipă energizant.

JOCUL OPINIILOR

Spațiul este împărțit în două, fiecare parte corespunzând unei opinii diferite despre un subiect discutat anterior. Participanții se poziționează în spațiul corespunzător opiniei lor. După ce toți au participat, moderatorul îi invită să-și explice poziția, evitând judecăți și permițând schimbarea opiniilor și a poziției în spațiu. Un joc pentru a dezvolta respectul pentru opiniile altora și non-judecata.

SCRIERE CREATIVĂ

Pentru un grup mai mare sau întregul grup. Primul participant scrie o propoziție de o linie pe o temă dată pe o foaie, o pliază astfel încât să nu fie vizibilă și o pasează următorului participant, care scrie propoziția sa, pliază și pasează mai departe, și așa mai departe. Rezultatul este o foaie pliată tip acordeon care se întoarce la primul participant, care o deschide și citește toate propozițiile ca un text complet. Un joc creativ.

OCHII PE SCENĂ

În cerc, membrii grupului memorează numele participanților. Apoi se aruncă o minge. Fiecare trebuie să strige numele persoanei care a primit mingea prima dată, în timp ce mingea este transmisă invers. Un joc teatral pentru dezvoltarea atenției și concentrării.

DIXIT 1 – JOC DE CĂRȚI

Cărțile sunt așezate cu fața în jos pe o masă. Fiecare jucător

alege o carte. După un timp de reflecție, își arată cartea și explică semnificația simbolică personală, imaginară sau legată de experiența proprie. Grupul discută pe rând, împărtășind viziuni diverse. Un joc de spargere a gheții, util pentru definirea limbajului interpretativ propriu în comparație cu al celorlalți.

DIXIT 2 – JOC DE CĂRȚI

Cărțile sunt cu fața în jos pe masă; echipa alege un participant care să ia o carte. Echipa realizează un brainstorming pe semnificațiile și simbolurile inspirate de carte și folosește inspirația pentru a da un nume echipei, a compune un scurt jingle și o prezentare teatrală a echipei.

DIXIT 3 – JOC DE CĂRȚI

Cărțile sunt cu fața în jos pe masă. Fiecare participant alege o carte. Se formează perechi sau grupuri care lucrează separat pentru a construi personaje și situații inspirate de cărți. După 10-15 minute de pregătire, improvizațiile sunt prezentate celorlalți participanți, urmate de un schimb de idei colectiv. Un joc pentru dezvoltarea creativității.

SNAP JUMP

Liderul dă un ritm regulat și continuu prin pocnirea degetelor. Pe rând, participanții se alătură, creând un ritm coral. Păstrând ritmul, participanții sar pe loc – mai întâi unul câte unul, apoi doi câte doi, trei câte trei, până sar cu toții împreună. Un joc colectiv de coordonare ritmică.

CLASE SOCIALE

Se aplică un autocolant pe fruntea fiecărui participant cu un număr crescător proporțional cu numărul participanților. Nimeni nu știe numărul său (nu trebuie dezvăluit și nu se folosesc oglinzi). Se organizează o petrecere, iar sarcina fiecăruia este să facă prietenii cu participanții cu cele mai mari numere. Un joc de conștientizare asupra rolurilor și claselor sociale.

Sponsors & partners

Co-funded by
the European Union

Erasmus+

